

М. І. Рябенко

Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова

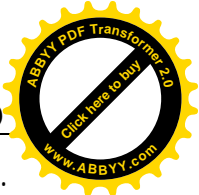
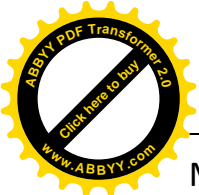
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ВНЗ ІЗ ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті аналізується проблема розповсюдження серед студентської молоді шкідливих звичок. Подано досвід взаємодії вищого навчального закладу з іншими громадськими організаціями щодо їх профілактики.

Ключові слова: взаємодія, громадські організації, профілактика, шкідливі звички.

Постановка проблеми. Відповідно до діючого законодавства основною метою діяльності ВНЗ є підготовка фахівців для потреб України, що здійснюється закладом через проведення освітньої, наукової, творчої, мистецької, культурно-виховної, спортивної, оздоровчої діяльності. Успішне вирішення завдань, поставлених перед вищими навчальними закладами вимагає від науково-педагогічних працівників не тільки забезпечення високого науково-теоретичного та методичного рівня викладання дисциплін, підвищення педагогічної майстерності та наукової кваліфікації, а й виховання та організації студентського колективу. Сучасні політичні, соціокультурні та економічні зміни, які відбуваються в нашій державі, стимулюють сучасного викладача переосмислити свої освітянські дії з метою удосконалення навчально-виховної роботи. На жаль, необхідно зазначити, що наркоманія, токсикоманія, алкоголізм, дошлюбні стосунки – найпоширеніші проблеми в молодіжному середовищі. Підвищується необхідність пошуку ефективних шляхів профілактики негативних звичок серед студентської молоді та формування здорового способу життя. Тому актуальним залишається питання про більш широке залучення до навчально-виховного процесу всієї громадськості, зокрема співробітництво з іншими юридичними особами (громадськими організаціями, благодійними фондами і т. ін.), що можуть залучатися до забезпечення виховної роботи у вищій школі.

Аналіз актуальних досліджень. Проблематика профілактики негативних звичок серед молоді привертала до себе увагу багатьох філософів, медиків, юристів, соціологів, психологів, педагогів. Актуальними для нашого дослідження були праці таких видатних діячів як Демокрит, О. Духнович, Я. Каменський, П. Лесгафт, А. Макаренко,

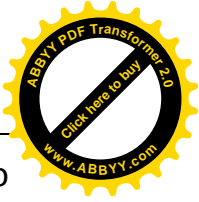
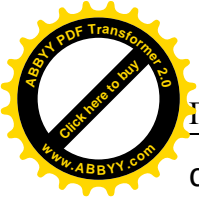

М. Стельмахович, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інших. Психолого-педагогічним та соціальним аспектам виховання здорового способу життя дітей та молоді присвячені дослідження В. Бобрицької, Т. Кириченко, Б. Левін, В. Оржеховської, В. Сластьоніна, М. Фіцули, Є. Чернишова, Т. Шаповалова, М. Ярмаченко та інших. Питаннями присвяченими педагогічним умовам діяльності освітніх закладів з профілактики негативних звичок серед молоді займались Г. Золотова, Д. Колесов, З. Коробкіна, Н. Пихтіна, В. Попова, О. Сердюк, В. Сорочинська, О. Удалова, Ф. Углов, І. Шишкова, В. Штифурак, О. Югов та інші.

Мета статті – проаналізувати проблеми шкідливих звичок серед студентської молоді та висвітлення досвіду взаємодії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова з громадськими організаціями щодо їх профілактики.

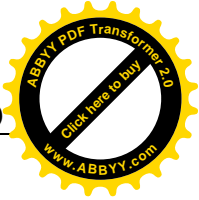
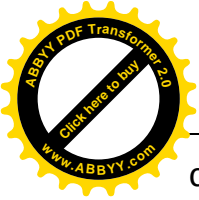
Виклад основного матеріалу. «Посієш звичку – пожнеш характер, посієш характер – пожнеш долю», – говорить народна мудрість. Сучасний ритм життя молоді людини, на наш погляд, потребує від неї наявності дуже важливих рис характеру. Якщо у шкільному віці молоді людині, як правило, оцінюють за її здібностями (складання віршів, вміння малювати, співати та інше), то вже в юнацькі роки більше уваги звертають на такі якості людини як цілеспрямованість, наполегливість, воля. Чому так? Тому, що навіть наявність здібностей, якщо вони не підкріплюються певними діями, користі вони принести не зможуть. К.Д. Ушинський стверджував: «... В багатьох сім'ях молоді люди... рішуче не знають, що з собою робити, і мало-помалу звикають вбивати час...».

К. Д. Ушинський зазначав, що «виховання, яке оцінює в повноті важливість звичок та навиків і яке зводить на них свою будівлю, споруджує його міцним. Спостерігаючи людські характери в їх різноманітності, ми бачимо, що гарна звичка це – моральний капітал, покладений людиною у свою нервову систему; капітал цей зростає безперервно, і процентами з нього користується людина протягом усього життя» [3]. Спираючись на дослідження Д. В. Колесова, можна стверджувати, що звичка – це дія постійне здійснення якої стало потребою. Звички можуть бути простими та складними, ситуативними та характерологічними, а також корисними або шкідливими. До шкідливих звичок слід віднести ті звички, які заважають або не дають можливості людині на протязі її життя успішно реалізувати

себе як особистість, як представника даного суспільства. Необхідно зазначити, що шкідливими можуть бути не тільки дії, а й бездіяльність (тобто відсутність дій там де вони потрібні). За визначенням М. Ярмаченко людський організм включає в себе три структури: духовну, емоційну та фізичну. Рівновага й гармонія між ними і є здоров'ям [4]. Тому лише здорові духовно, душевно та фізично молоді люди, як основна частина економічно активного населення України, може забезпечити зміцнення та розвиток нашої держави. Виходячи з результатів досліджень, що здоров'я людини більш ніж на 50% обумовлено його способом життя, та беручи до уваги таку категорію молоді як студенти, бо саме у студентському середовищі відбувається активне формування особистості, можна стверджувати, що збереження та зміцнення здоров'я саме цієї категорії є одним з головних завдань, що стоять перед суспільством взагалі та системою вищою освіти України зокрема. На жаль, стан здоров'я студентства в нашій державі за останні роки значно погіршився. Поряд з економічною кризою Україна перебуває в кризі здорового способу життя.

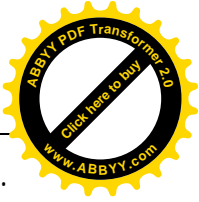
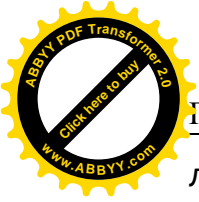
Так, серед важливих напрямів виховної роботи у ВНЗ є на наш погляд статеve виховання та підготовка молодих людей до сімейного життя. За останні роки в молоді значно змінилася статева поведінка. Молодь стала більш розкута та безвідповідальна. Значно зросла кількість абортів. Аборт – хірургічна операція, що супроводжується високим ризиком різноманітних ускладнень і захворювань. Наслідки такої операції важко переоцінити. До них належать внутрішньоутробні інфекції, не виношування вагітності, вади розвитку плоду, безпліддя, моральне потрясіння, постабортний синдром та інші. Також значно збільшилась кількість хвороб, що передаються статевим шляхом. Серед них сифіліс, гонорея, трихоманоз, хламідіоз, та звичайно ВІЛ-СНІД. СНІД – це страшна хвороба, від якої нема ні ліків, ні вакцини. Так, на сьогодні, Україна лідирує у темпах росту захворювання на ВІЛ-СНІД. В нашій державі число офіційно зареєстрованих хворих на ВІЛ складає близько двісті тисяч людей. Експерти вважають, що реальна цифра у декілька разів більша. Україна займає одне з перших місць в Європі за кількістю ВІЛ-інфікованого покоління – юнаків і дівчат віком від 15 до 24 років (1,3% юнаків та 0,6% дівчат). За даними ПРООН однією з основних причин, що сприяє поширенню ВІЛ в Україні є занепад системи освіти, що зменшує її

спроможність допомагати молоді розвивати навички захисту від інфекції.

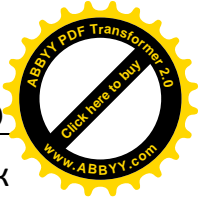
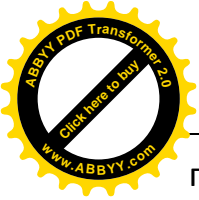
Важливою для нашої держави є проблема вживання молодим поколінням наркотичних речовин. Вживання наркотичних речовин, на сьогодні, з рідкісних випадків поступово перетворюється на стиль життя студентської молоді. Термін «наркотик» (від грецького «narcotics») – той, що призводить до оціпеніння. Наркотик – це сильнодіюча природна чи синтетична речовина, паралізуюча центральну нервову систему, що викликає штучний сон, іноді – неадекватну поведінку і галюцинації, а при передозуванні – втрату свідомості і смерть. Наркоманія – це хвороба, яка характеризується потягом до постійного вживання наркотичних речовин внаслідок стійкої психічної і фізичної залежності від них, з розвитком синдрому позбавлення – абстиненції. У випадку припинення їх прийому. Виявлено що смертність хворих на наркоманію, в 26 разів вища, ніж у осіб того ж віку, які не вживають наркотичні речовини [2]. Вживання наркотиків призводить до низького виробництва, частих прогулів, зволікання навчанням та інше. Наркоманія веде до появи осіб, які займаються крадіжками, розбійними нападами, жебрацтвом, бродяжництвом тощо. Наркотик вражає всі сфери життя людини. Особа стає антисоціальною. Насамперед страждають члени родини, оточуючі (друзі, сусіди, колеги). Значно погіршується стан здоров'я, загострюються хронічні захворювання, вражаються печінка, нирки, головний мозок, серце тощо. Одна з основних причин схильності до наркоманії у молоді – низький рівень інтелектуального розвитку, обмеженість інтересів, збіднілі моральні цінності, спрямованість лише на розваги і виконання власних бажань. Усі думки та дії наркомана спрямовані на те, щоб за будь-яку ціну здобути наркотичні речовини. За даними спеціалістів один наркоман може залучити до вживання наркотиків ще 10–15 чоловік.

На жаль вживання алкоголю серед студентською молоді є також однією з найсерйозніших проблем. Слово «алкоголь» (від арабського «алькегель») – означає «дурман». Необхідно зазначити, що не всі, хто вживає спиртне, стають алкоголіками. Але кожний розплачується за це «задоволення» частиною свого здоров'я, здібностями та здоров'ям своїх дітей, зниженням працездатності, а часто – руйнуванням сім'ї, втратою кохання та поваги [2]. Доведено, що знаходження алкоголю в організмі людини впливає на всю його внутрішню клітинну будову. Приблизно 95%

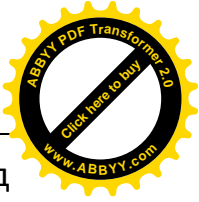
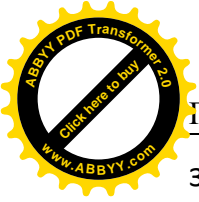
людей, які систематично вживають спиртні напої, хворі на гастрит. Встановлено, що в людей які надмірно вживають алкоголь цироз печінки спостерігається у 7 разів частіше ніж у тих, хто його не вживає алкоголь. Зазначимо, що ризик виникнення цирозу у жінок у десятки разів вищій ніж у чоловіків. Медична практика стверджує, що в людей які вживають алкогольні напої, захворюваність серцево-судинної системи в 2,5 рази більша, аніж у тих, що його не вживає. Г. М. Єнтін у своїй книзі «Коли людина собі ворог» зазначає, що навіть одноразове вживання спиртних напоїв може негативно вплинути на жіночу чи чоловічу полову клітину, яка готова до опліднення. Зачаття у той момент, коли хоча б один з батьків п'яний, може призвести до народження неповноцінних дітей з різними фізичними вадами. За статистичними даними Всесвітньої організації з охорони здоров'я причиною 18% поножовщин, 16% замахів на життя, 16% виникнення пожеж, 21% вбивств батьків, 15% розбійних нападів, 80% зґвалтувань у всьому світі є алкоголь. На сьогодні ми маємо майже 90% молодих людей які вже споживали алкоголь. Близько 50% учнів I-х курсів ПТНЗ, 65% – II-х курсів і більш 70% учнів випускних груп – психологічно готові до вживання спиртних напоїв.

Особливу увагу в межах нашого дослідження варто приділити такій негативній звичці як тютюнопаління. В Україні тютюн палить близько 40% студентської молоді. За даними Всесвітньої організації з охорони здоров'я смертність серед курців на 30–80% більша ніж серед некурців. За тими ж даними куріння займає 2-е місце у списку причин передчасної смерті людей. Ці показники зростають із збільшенням кількості викурених сигарет. Також вища смертність спостерігається серед людей, які почали палити в молодому віці. Тютюн (від лат. *Nicotiana tabacum*) – трав'яна рослина з сімейства пасленових. Відповідно до сучасних досліджень, кількість компонентів, що знаходяться у тютюновому димі, складає більше чотирьох тисяч, з них найбільш отруйні – близько двохсот. Нікотин – одна з найсильніших отрут, що не поступається за токсичністю синильній кислоті. Під час тривалого вживання організм звикає до нікотину. У складі тютюну міститься майже 4000 хімічних речовин, з них 40 канцерогенів. Під час паління в організмі людини відбувається розпад вітамінів, через що страждає імунна система. Постійне поглинання нікотину формує нікотигізм – хронічне отруєння, внаслідок якого знижується пам'ять та

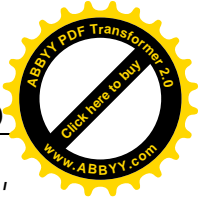
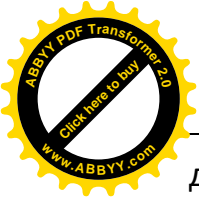
працездатність, спостерігається постійний кашель з мокротою. Також великою загрозою для людини є так зване «пасивне куріння». Тютюновий дим, який видихається людиною, що палить, в житловому або службовому приміщенні, збільшує шанси кожного, хто знаходиться там, захворіти на рак. Жінки, чоловіки яких палять, хворіють на рак в два-три рази частіше ніж жінки, які живуть з чоловіками, які не палять. У дітей, батьки яких курять, незалежно від того, будуть вони самі палити чи ні, вірогідність захворіти лейкемією або лімфомою в 2,7 рази вища, ніж у тих, хто народився у некурящої мати. Із загального числа дітей, які страждають бронхіальною астмою більш ніж 65% – «пасивні курці». Згідно гігієнічних досліджень, паління негативно впливає на потомство, зростає безпліддя чоловіків та жінок, знижує вагу новородженого, зростає процент ембріональної смертності. У жінок, які палять під час вагітності, самовільні викидні та ускладнення вагітності й пологів трапляються набагато частіше ніж у жінок, котрі не мають такої вади. Малюк, котрий народився у матері, яка має шкідливі звички, має вагу на 200-700 грамів меншу, ніж у дітей, які народилися у жінок, що їх не мають. Майже 40% дітей, що народились у матерів, які палять, схильні до судом. Приблизно в сім років у дітей з'являються ознаки епілепсії. Відхилення в психічному розвитку у таких дітей спостерігаються в 2 рази частіше, ніж у дітей, у батьки яких не мають шкідливих звичок [2].

Як зазначав К. Д. Ушинський, «Скільки прекрасних починань і навіть скільки чудових людей загинуло під тягарем поганих звичок! Хіба не буває випадків, що людина ладна дати відрізати собі руку чи ногу, аби разом з тим відрізали і шкідливу звичку, що отруєє її життя?» На жаль, але боротися зі звичками які вже укоренилися дуже важко. Необхідно зазначити, що формування шкідливих звичок відбувається, як правило, легше, ніж формування корисних. «Як хто посіє в юності, так пожне в старості», – стверджував Григорій Сковорода. Студентській вік – це один з найвідповідальніших етапів життя людини, в якому вирішується подальша її доля. Згідно Закону України «Про вищу освіту» одним з головних завдань вищого навчального закладу є забезпечення культурного і духовного розвитку особистості. Тому, на наш погляд, саме профілактика негативних звичок серед студентської молоді, є тією найнеобхіднішою роботою, що стоїть сьогодні перед державою в цілому, та системою вищої освіти

зокрема. Педагогічний словник вказує, що термін профілактика (від грецької Prophylaktikos) – це система заходів запобігання захворюванням. Профілактика спрямована на створення сприятливих умов праці та побуту населення, забезпечення його кваліфікованою медичною допомогою, на виховання здорового молодого покоління, запобігання захворюванням, на охорону та зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та довголіття [4]. На сучасному етапі розвитку вищої школи не випадково до основних обов'язків науково-педагогічних працівників, крім наукової та методичної роботи, входить і організаційна робота, що передбачає участь у виховній роботі студентського колективу, організації та проведення позанавчальних культурно-спортивних заходів. Тому, зважаючи на складні завдання, пов'язані із забезпеченням умов розвитку студентства, на наш погляд необхідно організувати роботу так, щоб в ній брали участь всі учасники навчально-виховного процесу. Так, згідно діючого законодавства учасниками навчально-виховного процесу можуть бути і громадські організації, що залучені до навчально-виховної роботи. Аналіз наукових джерел дає змогу стверджувати, що громадські організації та рухи – це добровільні масові об'єднання громадян, що виникають внаслідок їхнього вільного волевиявлення на основі спільних інтересів і завдань, для реалізації довгострокових цілей, мають свій статут і характеризуються чіткою структурою. Найпоширеніші різновиди громадських організацій такі: профспілки; організації інвалідів; ветеранські, жіночі, молодіжні, дитячі організації; наукові, технічні, культурно-просвітницькі, фізкультурно-спортивні та інші добровільні товариства; творчі спілки; різноманітні земляцтва; фонди, асоціації, товариства тощо.[6]

Як зазначає Новий тлумачний словник української мови, взаємодія – це взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-небудь. Так, за період з 2008 по 2010 роки кафедра педагогіки Одеського національного університету імені І.І. Мечникова у взаємодії з органами студентського самоврядування, та Всеукраїнською благодійною організацією «АСЕТ» (Aids Care Education Training), проводили цикл заходів, присвячених профілактиці таких негативних звичок, як вживання наркотичних речовин, спиртних напоїв, тютюнопаління, профілактика захворювань на ВІЛ-СНІД та інші віруси які передаються статевим шляхом. Благодійність, філантропія (від грец. Philantropia – людинолюбство),

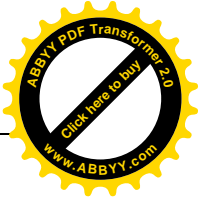
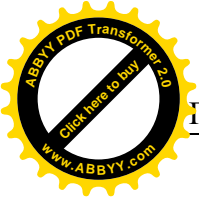

діяльність, завдяки якій приватні ресурси (фінансові та матеріальні кошти, а також здібності та енергія людей) добровільно та безповоротно розповсюджуються їх власниками з метою надання допомоги тим, хто її потребує [5]. За зазначений період відео лекції прослухали близько півтори тисячі студентів університету. Було роздано біля двох тисяч різноманітної наглядової продукції (книги, брошури, буклети, листівки тощо). Заходи проводились як у великих групах (до 500 студентів), як правило, на честь урочистих днів: Всесвітнього дня здоров'я, Всесвітнього день боротьби зі СНІДом, так і в малих у позанавчальну годину. Також активно проходить профілактична робота у гуртожитках студентського містечка університету. Почуте та побачене дуже вражає студентську молодь, про що можна дізнатися з письмових відгуків студентів. У їх переважній більшості було прохання продовжити інформування з приводу проблеми негативних явищ серед молоді. Необхідно наголосити на досвіді роботи університету з іншими громадськими організаціями: «Співдружність студентів християн», «Срібний перстень», «Віра, надія, любов», «За майбутнє без СНІДу» та інші.

Висновки. Отже, необхідно зазначити, що проблема розповсюдження шкідливих звичок серед студентської молоді є актуальною. І на сучасному етапі розвитку вищої освіти однією з головних умов ефективної профілактики цих звичок може стати взаємодія з усіма учасниками навчально-виховного процесу, що включає і співпрацю з такими юридичними особами як громадські організації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К. : Парламентське вид-во, 2002. – 159 с.
2. Коробкина З. В. Профилактика наркотической зависимости у детей и молодежи: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. / Коробкина З. В., Попов В. А. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 192 с.
3. Педагогіка : Хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л.Омеляненко – 2-ге вид., стер. – К. : Знання Прес, 2006. – 700 с.
4. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України Ярмаченка М. Д. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 514 с.
5. Педагогический энциклопедический словарь / Гл. ред. Б. М. Бим-Бад; Ред. кол. : М. М.Безруких, В. А. Болотов, Л. С. Глебова и др. – М. : Большая российская энциклопедия, 2003. – 528 с.
6. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горботенко; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горботенка. – 2-е вид., дп. І перероб. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.

РЕЗЮМЕ

М. И. Рябенко. Особенности взаимодействия ВУЗа с общественными организациями относительно профилактики вредных привычек у студенческой молодежи.

В статье анализируется проблема распространения среди студенческой молодежи вредных привычек. Представлен опыт взаимодействия высшего учебного заведения направленный на их профилактику.

Ключевые слова: взаимодействие, общественные организации, профилактика, вредные привычки.

SUMMARY

M. Ryabenko. The Features of the Interaction of High School with Community Organizations about the Prevention of Harmful Habits among Students.

The article analyzes the problem of the spread of harmful habits among students. The article presents the experience of interaction between higher education institutions aimed at preventing negative phenomena among young students.

Keywords: collaboration, community organizations, prevention of harmful habits.

УДК 378.147.(056)

І. В. Хом'юк

Вінницький національний
технічний університет

ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З КУРСУ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

У статті розглянуто використання нетрадиційних форм проведення занять, які сприяють зацікавленості у вивченні предмету, розвивають творчу самостійність студентів, привчають до роботи з різними джерелами. На прикладі вивчення курсу «Вища математика» показана доцільність застосування нетрадиційних форм навчання, як одного із методів активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Ключові слова: нетрадиційні форми, пізнавальні дії, мотивація, ігрове заняття, екстремум, вища математика, вектори.

Постановка проблеми. В Україні відбувається становлення нової системи вищої освіти, котра спрямована на здійснення істотних змін в педагогічних технологіях, які відповідають вимогам сьогодення. Нові соціально-економічні відносини обумовили суперечності, що існують в системі вищої освіти. Головні з них – між об'єктивно існуючими потребами суспільства у висококваліфікованих фахівцях і недостатньою ефективністю педагогічних технологій, між потребами практики в переході до особово-орієнтованого навчання і недостатньою методичною і технологічною підготовкою педагога до реалізації відповідних технологій навчання, між змістом, що оновлюється, і традиційною формою його реалізації. Тому виникає потреба в розробці інноваційних технологій навчання, що мають на меті підвищення якості професійної підготовки студентів і рівня